

Серія «Початкова школа. Виховна робота»
Заснована 2009 року

Харків
Видавнича група «Основа»
2015

УДК 37.091.3
ББК 74.202.5
П56

Пономаренко Л. В., Тютюнник С. В.
П56 **Ми — діти твої, Україно! Сценарії заходів національного спрямування. 1–4 класи. — Х. : Вид. група «Основа», 2015. — 126, [2] с. — (Серія «Початкова школа. Виховна робота»).**

ISBN 978-617-00-2258-5.

Посібник містить сценарії виховних заходів національного спрямування у 1–4-х класах, різноманітні за формою проведення (свята, години спілкування, інтелектуальні ігри, подорожі, КВК та ін.)

Зручний формат та розміщення розробок на відривних аркушах дозволять класному керівникові використовувати матеріал посібника як роздавальний, а місця для записів — робити необхідні примітки щодо виконавців ролей, музичного супроводу, дій гравців і т. ін.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.091.3
ББК 74.202.5

Навчальне видання

Серія «Початкова школа. Виховна робота»

ПОНОМАРЕНКО Лариса Василівна
ТЮТЮННИК Світлана Вадимівна

**МИ — ДІТИ ТВОЇ, УКРАЇНО!
СЦЕНАРІЇ ЗАХОДІВ НАЦІОНАЛЬНОГО
СПРЯМУВАННЯ.
1–4 КЛАСИ**

Головний редактор *Ю. С. Бардакова*
Редактор *О. В. Грабар*

Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*

Технічний редактор *О. В. Лебедєва*
Коректор *О. М. Журенко*

Підписано до друку 21.10.2014. Формат 84×108/16.

Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Шкільна.

Ум. друк. арк. 6,0. Замовлення № 14-11/17-05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»
61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66
тел. (057) 731-96-33

e-mail: office@osnova.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2911 від 25.07.2007 р.

ISBN 978-617-00-2258-5

© Пономаренко Л. В., Тютюнник С. В., 2014
© ТОВ «Видавнича група «Основа», 2015

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1 КЛАС	5
Виховний захід «Державні та народні символи України»	5
Свято «Мова наша солов'їна»	9
Родинні посиденьки «Козацькому роду нема переводу»	15
Подорож «Дорога нам усім Україна»	19
Інтелектуальна гра «Знавці української мови»	23
Українські вечорниці	25
Посвята в козачата	31
2 КЛАС	33
Усний журнал «Народні символи України»	33
Свято «Мово рідна, слово рідне...»	37
Заочна подорож «Україна — моя Батьківщина»	43
Українська світлиця	45
Класна година «До тебе, рідна Україно, я серцем лину»	49
Свято «Ми — діти твої, Україно!»	53
Виховна година до Дня Конституції	55
Година спілкування «Квіти українського віночка»	59
3 КЛАС	63
КВК «Люби й вивчай рідну мову»	63
Свято «День незалежності України»	67
Виховна година «Національні символи України»	71
Виховна бесіда «Люблю Україну я свою: вона найкраща в цілм світі»	75
Фольклорне свято «Рослинна символіка українського фольклору»	79
Літературно-краєзнавча мандрівка «Усім серцем любіть Україну свою»	83
Козацький КВК «Ми — маленькі козачата»	85
Літературний журнал «Україно, моя Україно! Я для тебе на світі живу!»	87
4 КЛАС	91
Свято «Україна — наш спільний дім» (до Дня незалежності України)	91
Свято козацького роду	93
Виховний захід «Мова моя українська...» (До Дня української писемності та мови)	99
Виховна бесіда «Сторінками життя України»	103
Мовознавчий інтелектуальний турнір	107
Свято «Усі ми — родом з України» (до Дня соборності України)	111
Виховна година «Диво калинове»	115
Виховний захід «Конституція — основа моєї держави»	119
ЛІТЕРАТУРА	125

ПЕРЕДМОВА

Патріотизм (грецьк. *patris* — батьківщина) — моральний та політичний принцип, соціальне почуття, змістом якого є кохання і відданість Батьківщині, гордість за її минуле й сьогоднішнє, прагнення захищати інтереси Вітчизни. Останнім часом дедалі більшого поширення набуває погляд на патріотизм як на найважливішу цінність, що інтегрує у собі соціальний, духовний, моральний, культурний, історичний та інші компоненти. Узагальнюючи, можна надати таке визначення: патріотизм — система найвагоміших цінностей, притаманних усім сферам життя й держави, що є найважливішим духовним надбанням особистості, характеризує вищий рівень її розвитку та виявляється у її активно-діяльній самореалізації задля Батьківщини.

Найважливішою складовою виховного процесу в сучасній українській школі є формування патріотизму й відповідної культури міжнаціональних взаємин, що має величезне значення в соціально-громадянському і духовному розвитку особистості учня. А. С. Макаренко говорив: «Ми прагнемо від нашого громадянина, щоб він кожної хвилини свого життя був готовий виконати свій обов'язок перед колективом, а отже — перед Батьківщиною, без очікування розпорядження чи наказу, щоб він мав і ініціативу, і творчу волю».

Більшість моральних рис людини закладаються у дитячі, шкільні роки. Любов до рідного краю, бажання бачити рідне місто (село) гарним, квітучим, а державу — вільною, свобідною, багатою... Ці почуття значною мірою залежать від того, як вони були закладені у дітей протягом шкільних років. Картини рідної природи: гори й озера, степові далі і дрімучі ліси, — все це водночас формує у дітей симпатію до рідного краю, а чудові місцеві легенди, казки, музика, пісні, історичні оповідання й пам'ятки культури залишають великий слід у дитячій душі, незважаючи на те, де живуть діти.

Молодший шкільний вік характеризується підвищеною сприйнятливістю зовнішніх впливів, вірою в істинність усього, чого навчають, у безумовність й необхідність моральних норм. Саме у цьому віці виникають великі можливості систематичного й послідовного морального становлення дітей.

Початкова школа намагається формувати в учнів почуття патріотизму, інтернаціоналізму, товариства, активне ставлення до дійсності, глибоку пошану до людей праці. З малих років необхідно дати дітям уявлення, навіть найпростіше, про місце і роль їхньої країни у світі. Той, хто працює із молодшими школярами, добре знає, наскільки важко сформувані в дітей віком 7–10 років певні уявлення про малу і велику батьківщину. Але робити це вкрай необхідно. Без любові до Батьківщини і поваги до її історії та культури неможливо виховати громадянина і патріота, сформувані в дитини відчуття власної гідності, прищепити інші людські чесноти. Дефіцит моральних цінностей і зневага моральними нормами сьогодні, на жаль, стають повселюдним явищем. Тому проблема підвищення рівня патріотичного виховання набуває особливої актуальності.

Формуванню системи патріотичних уявлень, знань, переконань, безумовно, сприяють уроки курсу «Я у світі», природознавства, літературного читання тощо, на яких учні 1–4 класів ознайомлюються із державними та народними символами України, деякими історичними відомостями з її славного минулого, видатними особистостями, відомими у всьому світі, природними багатствами, культурними пам'ятками, найкращими творами українського народу тощо. Але роботу з цього напрямку доцільно проводити систематично — не тільки на уроках, а й на позакласних заходах національного спрямування, різноманітних за формою проведення (народознавчі, фольклорні, рідні свята, мандрівки, інтелектуальні ігри, конкурси, турніри і т. ін.). Саме під час їх підготовки і проведення школярі мають можливість дізнатися щось нове про Батьківщину, самостійно дібрати пізнавальний матеріал, розвинути власні творчі здібності та відчувати справжню гордість за те, що вони — громадяни України.

ВИХОВНИЙ ЗАХІД «ДЕРЖАВНІ ТА НАРОДНІ СИМВОЛИ УКРАЇНИ»

Мета: розширити знання дітей про державні та народні символи України; наголосити на необхідності оберігати, як святиню, все те, що пов'язує нас із рідною землею; розвивати зв'язне мовлення, художні здібності учнів; виховувати любов до національних традицій, народної мудрості, повагу і бережливе ставлення до символів нашої держави.

Хід заходу

Звучить ніжна мелодія.

У ч и т е л ь

З далекого краю,
З далеких світів
Журавлик на крилах
Додому летів.
Минав океани, ліси і моря,
Вдивлявся крізь тумани:
Чия це земля,
Чиї це долини,
Чиї це луки,
Чию це калину
Гойдають вітри?
Впізнав Батьківщину:
Моя це земля,
Моє тут гніздечко
І мова моя.

— Чию землю впізнав журавлик?

— Як вона називається?

1-й учень

Одна Батьківщина —
І двох не буває.
Місця, де родилися
Завжди святі,
Без рідної мови,
Без пісні, без мами
Немає, немає життя на землі.

— Діти, а що таке Батьківщина?

2-й учень

Батьківщина — це ліс і поле,
Це домівка наша і школа,
Це гаряче сонячне коло.
Батьківщина — це праця і свято,
Батьківщина — це мама і тато.

3-й учень

Батьківщина — це рідна мова,
Як веселка вона кольорова.
Сад зелений і небо синє,
Все це є у моїй Батьківщині.

У ч и т е л ь. Наша рідна земля — Україна. А всі ми — український народ: великий і маленький, дружний і працьовитий.

Багато років тому наша держава отримала незалежність і свободу, а 28 червня 1996 року — Конституцію.

— Що таке Конституція? (*Основний Закон держави*)

— У цьому законі є ст. 20, у якій записано, що державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб, Державний Гімн.

Кожна держава має свої символи. Україна має свої державні символи і пишається ними.

За легендою, давно-давно жила одна жінка. І було у неї три сини. Росли сини чесними, сміливими, дуже любили свою матусю, готові були віддати за неї життя. Підросли вони і вирішили піти в світ прославляти свою матусю. Вирухив у дорогу найстарший син. Мати на згадку про себе подарувала йому золоту корону з трьома промінцями. Пішов син між люди. І за трипроменевою корону, яка зігрівала людей і вела вперед, показувала шлях до кращого життя, дали першому синові ім'я Тризуб.

Настала черга середнього сина. Йому мати в дорогу подарувала жовто-блакитний одяг. Своїми звитязними справами прославляв він свою матір. Одержав середній син імення Прапор.

А там, де був найменший син, завжди лунала дзвінкоголоса пісня. Адже мама своєму наймолодшому синові подарувала соловейків голос. І одержав молодший син за свій голос і величний спів ім'я Гімн.

І з того часу ідуть поруч три брати — Тризуб, Прапор, Гімн — прославляють рідну неньку. І там, де вони проходять, лунає урочиста пісня.

Душу й тіло ми положимо за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

— Ми починаємо замислюватись і запитувати: хто я, якого роду, якими були мої прадіди сто, триста, тисячу років тому? А коли людина замислюється над цим, то дізнається, що українці мають славу історію і традицію.

От я й хочу розповісти вам про три основні символи України — про її національний Герб, Прапор, Гімн, котрі мають давню і цікаву історію.

Золотий тризуб — символ влади. Він зустрічається ще з часів Київської Русі, зокрема, на монетах київського князя Володимира Великого.

Герб — це частина корони, яку носили київські князі. Чому саме тризуб уважають гербом України? Мабуть тому, що число «три» завжди вважали числом казковим і чарівним. У багатьох казках ви знайдете розповіді про трьох богатирів, про три бажання, про три дороги. А ще у тризубі відображено триєдність життя. Це Батько, Мати, Дитя, які символізують Силу, Мудрість, Любов.

Національний прапор — це синьо-жовтий прапор. Він має давнє походження. Поєднання цих двох кольорів зустрічається на гербах і прапорах нашого славного народу ще за часів княжої доби. Жовтий колір — це колір хліба, життя, а блакитний — це колір неба, води, миру.

Наш стяг — пшениця на полях
Під голубим небесним зводом.

Національний Гімн України — це урочиста пісня — символ державної єдності, яку понад століття тому написали поет П. Чубинський та композитор М. Вербицький. Слова гімну вперше були надруковані у 1863 році.

Звучить Державний Гімн України.

Учитель. Крім державних символів у кожного народу є свої улюблені речі, дерева, рослини. Верба, калина, рушник — невіддільні від нашого народу і являють собою народні символи.

1-й учень. Верба — це символ краси, неперервності життя. Вона дуже живуча. Устромиш у землю гілочку — і виросте дерево, засиплеш ранку порошком меленої вербової кори — і кров зупиниться.

2-й учень. Вербу з давніх-давен уважали святим деревом. Освячені її гілочки служили оберегами полів від граду, ними обкурювали хату від хвороб, клали в купіль немовляти.

3-й учень. Діти хльоскали одне одного освяченими прутиками і промовляли:

Не я б'ю — верба б'є.
За тиждень Великдень.
Недалечко — червоне яєчко.

На це хльоскання не можна було ображатися, оскільки верба давала силу і здоров'я.

Учитель. Що ви згадуєте, дивлячись на плоди калини?

— У кого з вас є плоди калини? Хто її посадив і доглядає?

— Не було в народній медицині корисніших ліків від застуди, ніж калиновий чай. Соком калини очищали обличчя, щоб було гарним.

А як потрібна була калина на весіллі! Коли випікали коровай, неодмінно прикрашали його калиною.

1-й учень

Ось калина над рікою
Віти стелить по воді.
Хто це щедрою рукою
Їй намистечко надів.

2-й учень

Червонясте, променисте,
Розцвітає, як вогні.
Дай хоч трішечки намиста,
Калинонько, і мені.

Звучить пісня «Ой єсть в лісі калина».

Учитель. Погляньте, діти, на ці рушники. Це теж символи українського народу. «Дім без рушників, — говорили у народі, — як сім'я без дітей».

Вони — старовинні обереги дому. З рушником приходили до породіллі вшановувати появу немовляти, зустрічали дорогих гостей, проводжали в армію; дівчина подавала рушник на знак згоди при сватанні, молоді ставали на рушник, коли одружувались, з рушником проводжали в останню путь.

1-й учень

Тримай хаточку, як у віночку,
І рушничок на кілочку.
Тримай відерця всі чистесенькі
І води повнесенькі.
Прийдуть зовиці пити водиці,
Будуть тебе хвалити.

2-й учень

А я не панна — я господиня.
В мене полотен повна скриня.

3-й учень

Батько й мати не одказує,
Ще й рушники показує.
А я прийшла й одказала,
Ще й рушники не показала.

4-й учень

...І в дорогу далеку
Ти мене на зорі проводжала,

І рушник вишиваний
На щастя, на долю дала.

Звучить пісня «Про рушник» (муз. П. Майбороди, сл. А. Малишка).

Рідна мати моя, ти ночей не доспала,
Ти водила мене у поля край села,
І в дорогу далеку ти мене на зорі проводжала,
І рушник вишиваний на щастя дала.

І в дорогу далеку ти мене на зорі проводжала,
І рушник вишиваний на щастя, на долю дала.

Хай на ньому цвіте росяниста доріжка,
І зелені луги, й солов'їні гаї,
І твоя незрадлива материнська ласкава усмішка,
І засмучені очі хороші твої.

І твоя незрадлива материнська ласкава усмішка,
І засмучені очі хороші, блакитні твої.

Я візьму той рушник, простелю, наче долю,
В тихім шелесті трав, в щебетанні дібров.
І на тім рушничкові оживе все знайоме до болю:
І дитинство, й розлука, і вірна любов.

І на тім рушничкові оживе все знайоме до болю:
І дитинство, й розлука, й твоя материнська любов.

У ч и т е л ь. Дорогі діти! Як потрібно ставитися до символів нашого народу?
(Свої народні і державні символи ми повинні шанувати і берегти як святиню.
Про це записано у ст. 65 Конституції України «Захист Вітчизни, її неза-
лежності та територіальної цілісності, шанування її державних символів
є обов'язком громадян».)

— Щоб зберегти державу та її символи, треба всім нам любити Україну
більше, ніж своє життя, тоді нас ніхто не переможе.

За синє небо,
За жовте колосся
Боротися треба!